

Djiplân en syn bewenners.

Tusken gers en wetter in paad.

De horizon tekenende troch de donkere skaden fan
toarren en huzen, pleatsen mei beammen en reid.

Opfleanende fûgels, sjongend yn 'e maitiid
fan 1944.

Der leit Djiplân.

Iensum mei as neiste buortjer, de poldermole
en in pleats oan 'e oare side fan 't Brewar.

Omheint troch grutte beammen, in plak foar minsken dy't op 'e flecht wienen yn in oarloch.

Mem, Omke Jehannes, Catharine en Ynte, 4 bern - Ate-Durk-Cili-Ype, Mathie en Lenie;
Letter yn it lêst fan '44 de evaccue's, fam de Graziw út Ulrecht en de fam Gebbels, 6 minsken, en Prof Keusters út Roermond.

Doe ek al de mannen fan 'e hokploeg fan't ferjet.

Dan noch de oarrin fan fêste en losse minsken dy't kamen om molke, tsjis en bûter.

Burchters en Boalsenters, mar ek út Hollan, Amsterdammers en út Haarlem, op 'e fyts de ôfstêtdyk oer;

eefkes op ferhaal komme, en dan werom.

De honger wie in skoftke foarby.

Tjitte kaam de jûns fan 'e 1 maart 1944.

De oare moarns stiet er by ús oan tafel. Tjitte Koopmans, in grutte kearel. Earst Mathie (11-11-43), doe Lenie (24-12-43) en dan Tjitte.

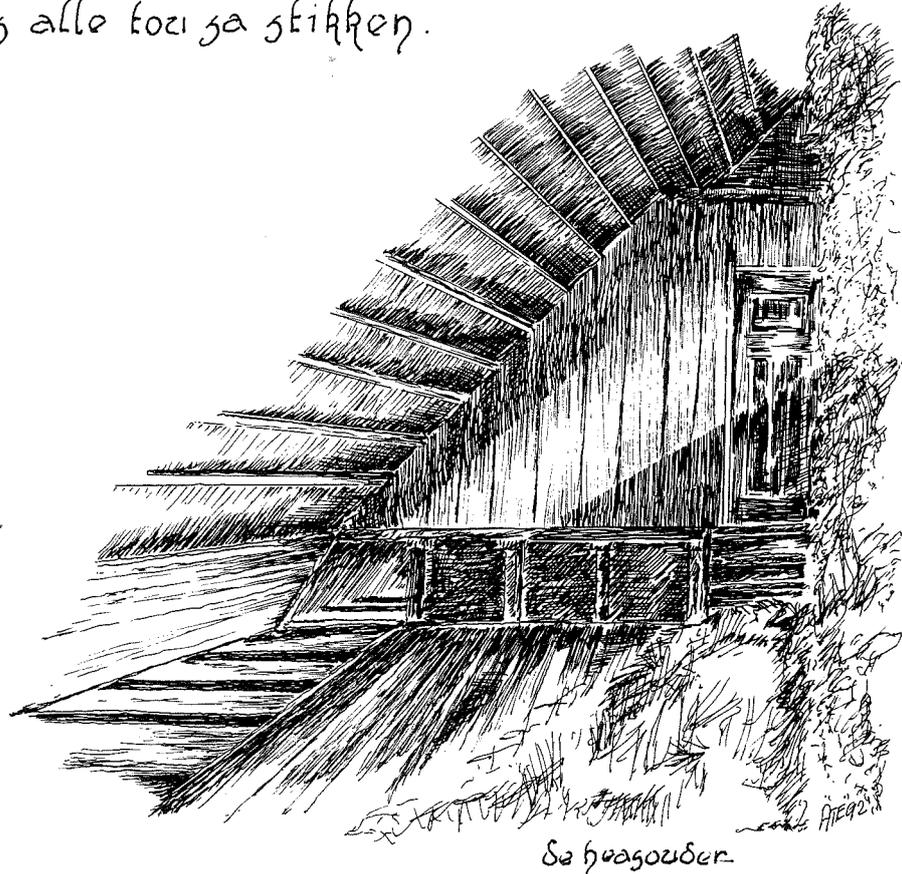
In pear dagen letter stie Piet (de Boer) by de skiorredoaren; giele klompen einder de earmens. Hy wie gjin famylje fan ús, dat hienen we al-gazi útsocht

Tjitte en Piet hearre byinoar. Doedytiids en no,
Al is it dan sawat so jier lyn.

Tjitte en Piet hearre byinoar, sa as Tetman en
Jarich, as piper en salt, as Tjitte en Piet.

Heffens is. wy wienen noch fan dy kwajongens
fan 12-13 jier, wienen it twa braorren, en grut.
Se koenen fan alles en se diene ek fan alles,
en sterk.

Tjitte lutz alle toci sa stikken.

De heagouder.

Wy, mei grutte eagen sjen; „Die is sterk“,
en Piet mar laitsje.

Wy bern yn dy tiid, fienen it skitterend dat

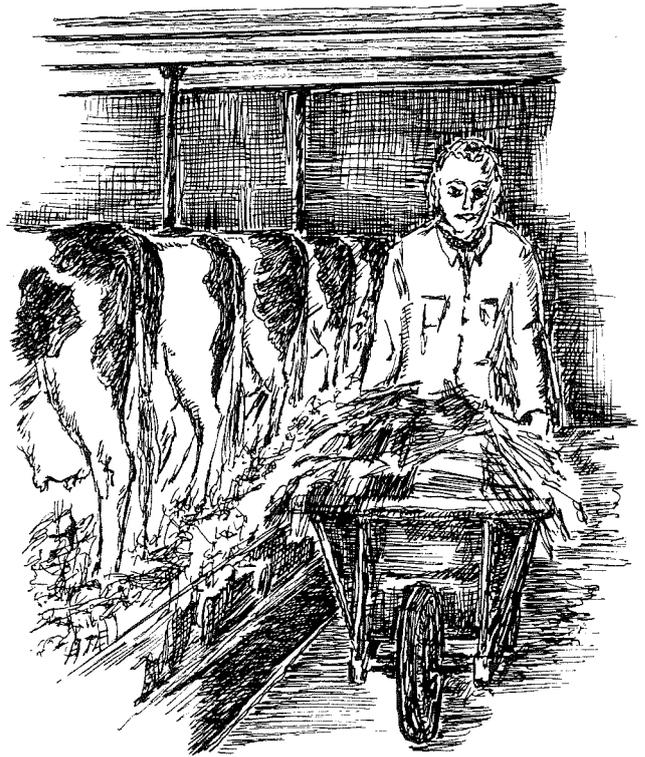
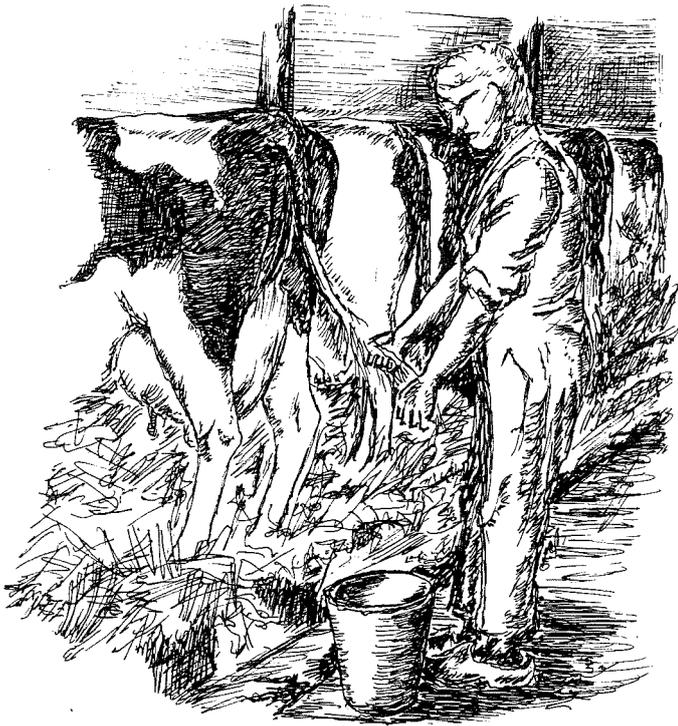
se der wienen, en earlik seint, dat is no noch sa.

Mei syn beiden sliepten se yn't keammerke
oan 'e noaroside fan 'e pleats. Se giene derhin-
ne troch de skiorre en dan oer de heagouder.
Ek ha se in hol einder it hea makke, 7 meter
djip. Letter yn 't jier sliepten se yn in stek-
wein earne yn 't lân. Jân's let brocht 't hynder
de wein der, en moarnsbetiid, neidat Omke Je-
hannes 't se in feilich jân hie, kamen se wer thûs.
Wer letter rûnen se wacht om 'e pleats hinne fan
jân's 8 oere oant moarns 4 oere, melkerstiid.

De lêste moannen naam de kjoekploech de wacht-
stiid oer.

Der is nea wat bard, mar de fyân wist genôch,
of better se in, se doarsten it risiko net oan.

Tjitte en Piet ha tegearre hiel wat wurk forsetten.
Alle grutte beammen oan 'e súdkant fan 'e
pleats waarden kapt, yn blokken seage, mei
twa man oan 'e trekseage, spjalte yn kaphout
en opskapele. De waskhoksgouder fol mei hout,
grutte bult langs de skiorremoune;
alle hout foar de kommende winters.

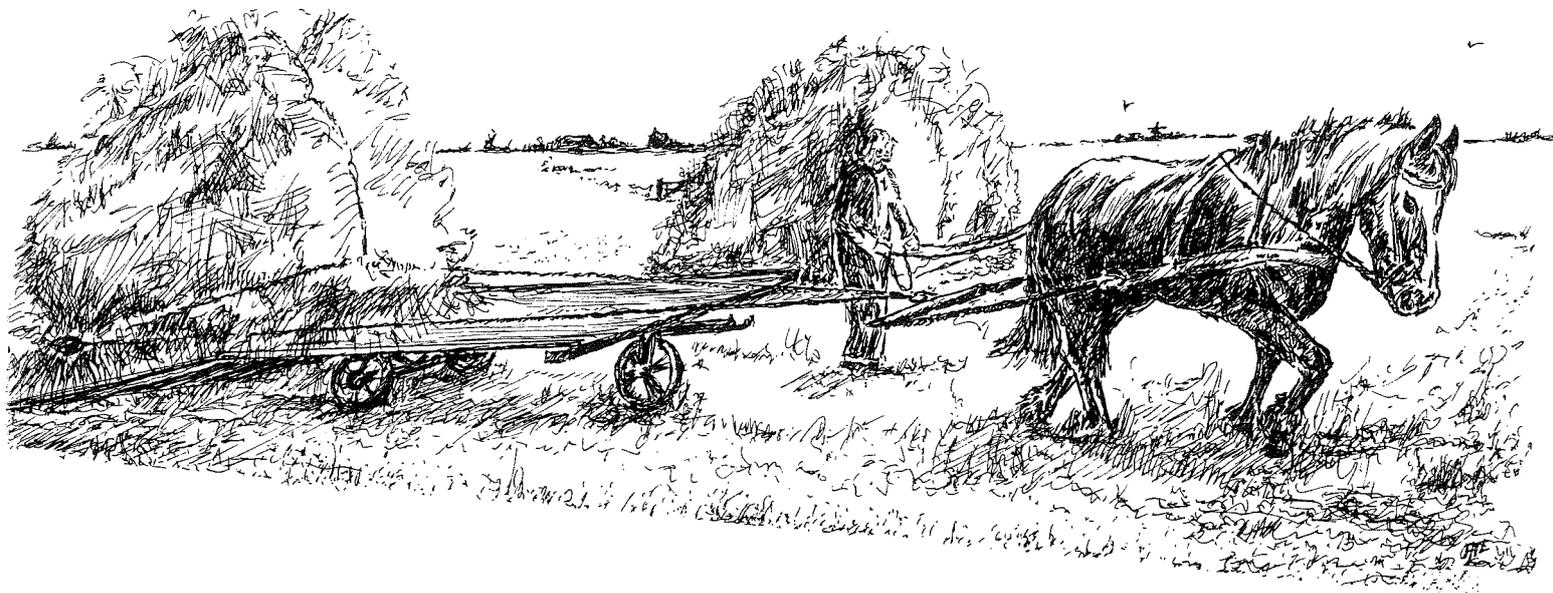

By it bûthûswurk, 't mjoksen, boppe yn t bûthûs be-
gjinne en ja nei zinderen. Lytzbûthûs en de skuorre
en dat alles yn 'e kroade nei bûten ta de rachsken-
ne op.

Swier wurk, foarol winterdei mei glêdde planken.
By it alle wiken roskammen en sturtwaskjen fan
'e hji stienen se foar harren wurk.

Dan 't hea klear meitsje, fan 'e golle nei de souder
ta. Kzilride, bieten snje mei de machine yn 'e
skuorre en kealleboarne.

Moarns en jouns de molkbussen, mei it karke fan ef-
terhûs nei de opfeart bringe, en klearsette yn it
boatsje, dat dan helle waard troch de molkfaarder.
Skiempelke wie ek ien fan dy wurkjes, wer Piet
syn tiid oan brâkte, yn 'e hoeke fan 'e sande by
de hikken.

Yn it lân, mei yn 'e ungetiid.

Moarnsbetiid mei de seine foarmeane. Omke Jehannes of yn te op de machine, meane, de wâlskanten en greppels zitswylje mei de harkke. De skoder dêr troch, en sinne en wyn die syn wurk.

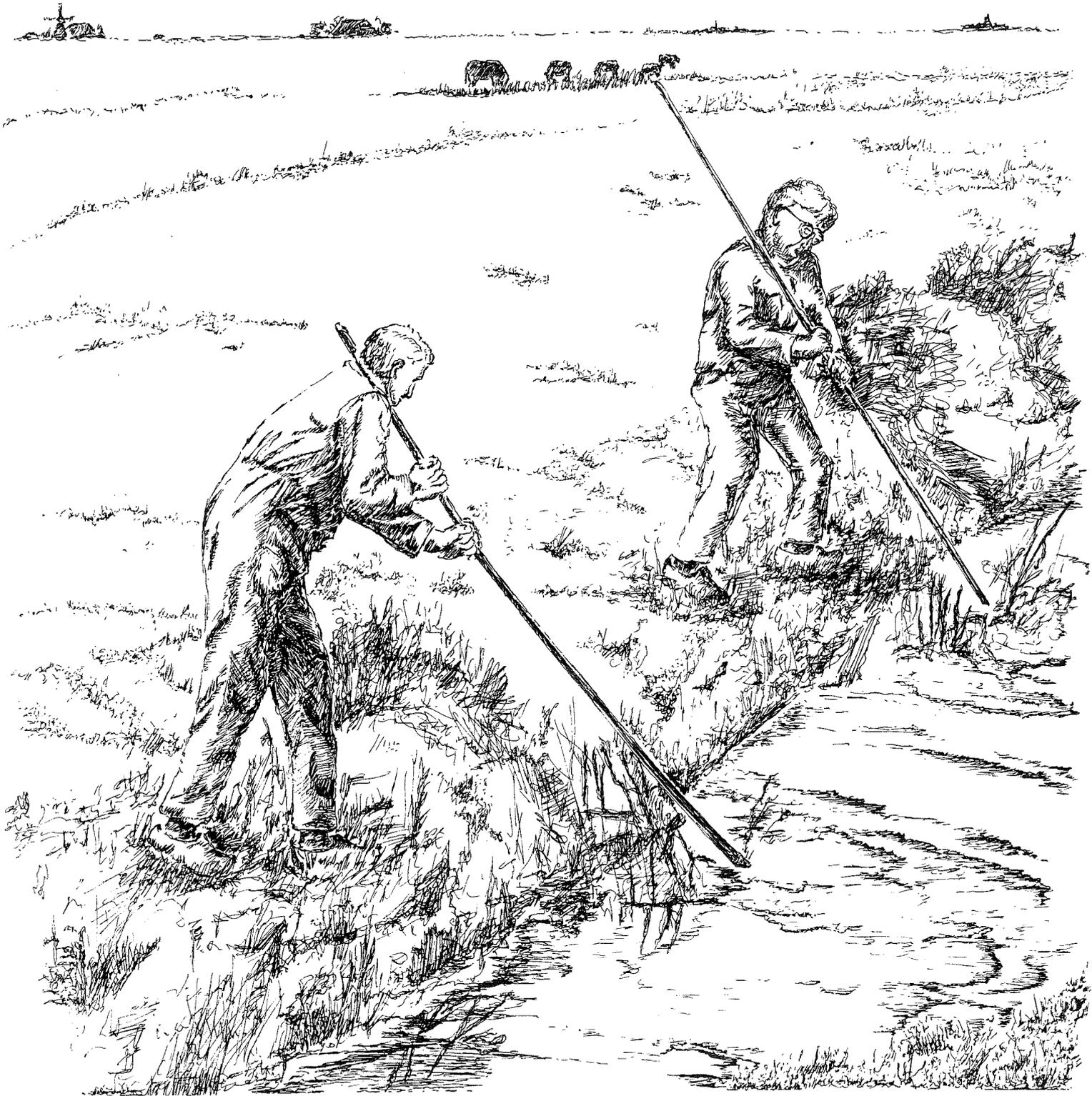
Mei de swylmachine der bylâns de wurdzyn yn 't lân oer de ekers, en op reaken sette.

of as 't al minder wear wie, operje.

Troch Omke Jehannes syn platte heawein en koene Omke Jehannes en Piet deis 64 reaken hea de skourre ynride. Der stienen yn te en Tjitte klear om se yn 'e golle te bringen.

Wj de sturtjes hea oanswylje en it lân skinmeitsje, mar tuskentroch meinoar koffiedrinke yn 'e leite fan in reak hea.

11155

Nei de ungetiid de rûchskerne.
De weinen fol yn 't songsteak, de belch. (1e hynnen)
Lânke en nei it lân. Tuskenride en dan leechje, 'n
Langerichel bultjes op de ekers.
En dan letter de song zitsmike oer 't gers en de
gratte stikken zitboetsje.

Nei de songtiid 't haakkeljen.
Hoefolle meters sleatswalen soenen de mannen
spien ha, en de sleat haakkele ha? De lantsfeer-
ten en dan mijoh. Baarda de gratte mounelien.

Dreech weirk en 'e lea brêike, gjin leanzens
mar op klompen.
Hjerskwaar, moffich en smoarch.

Joh Baarda. "deman fan 'e mole": 'n ferhael
apart.
Met him ha se de polderdiken makke en noch
op goede hichte brocht. By Galama's leech wie
alle lân 't ûnder strêipt. Hiel wat tiid is
dêr oan fermakke.

It bushimmelfjen en amers wie Piet syn wurk.
Earst hat Tjitte it dien, mar die stie it graach oan
Piet of.

Simmerdei, op 't stalt by de opfeart, lekker wurk
mar yn 'e hjerst en winter in kâld peitsje.
Skinmeitsje, it skinne spul op 't kark, en dan
kreas op 'e rige sette op 'e amers en bussen-
bank tsjin 'e skozirremziorre oan.

Dochs ek by't wurk yn it foaren hienen Tjitte en
Piet harren wurk.

Ik sjoch Piet noch ôfwaskjen mei Lenie.

Dan it bûtermeitsjen, mei de mole of mei de
plons yn 'e molkbus.

Tsiis meitsje en it yn 'e kelder bringen fan
de grutte tsizen.

Ierdappels skiele koppe yn 'e bûthûs.

Moandei Catherine en Lenie helpe mei't oan
'e wringer draaien by de wask.

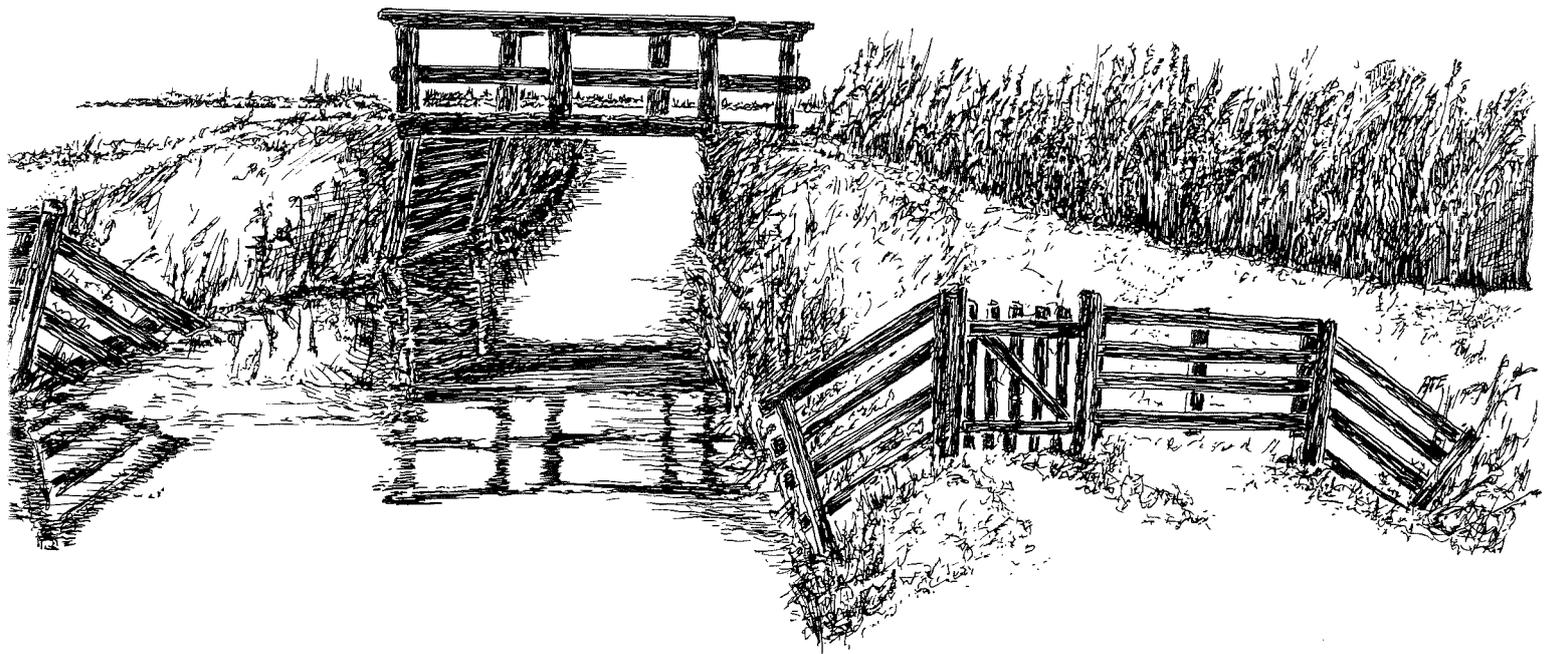
By it bidden moarns en jûns wienen Lenie-
Tjitte en Piet der net. Se giene dan nei bûten
ta of it bûthûs yn.

Se diene dan „eigen bidden“.

Wat wit ik noch,

Wy jongens fan 13 jier, wienen nergens bang
foar. Teminsten dat tochten we.

Op 17 jûn soene we ien foar ien, yn 'e tsjaster,

ien kear om 'e pleats hinne rinne. Foar hûs
lân, de noardside, de bûthûsside, nei achteren.
Mar o heden, de grutte ljochten fan de fjoertoer
„de Brandaris” draaide de pleats yn 't ljocht, en
ik skrok sa, de klompen zûn en op sokken warum,
draafde de hûs yn, deabenacwd.
Doe gie Piet mei en hy fertelde wat dy ljoch-
ten en wat se betsjetten.

Op 17 jûn, Omke Jehannes rûn wacht, kaam der in
auto oan fan ôf de Witmarsummerkant. Zjirre?
Doet ek noch de draai nei Djiplân nommen waard,
wie it mienens, en eltzenien, Tjitte-Piet-Lenie en
Mathie fuort, de reidfjilden yn.
Wy moasten op bêd, elts bêd waar besliepen.
It die bliken gjin earste te wêzen. 't Wie de dok-
ter zít Witmarsum mei 17 boadskip foar Omke
Jehannes, oer evakzies.

Reedriden: yn 'e winter 44-45 koene we ride.
Al frear 't net sa fûl, de lûnsletsjes wiene sterk,
sadat we ride koene.
Op 17 midden, 't wie mystich. Tjitte en Piet moch-
ten mei, allinich by hûs bliuwe en net fierder
as oant de môle. Wy mochten noch wol fierderop,
mar eltzen. Piet bleaz by eiz mar Tjitte haade
zít op syn fryske noaren.
Dochs kaam er al gauz werom. Skrokken? Zjirre?

Tjitte en Piet binne ek ris 17 pear dagen zifan-
hûs west. Werhinne?
Letter, en dan ek wol 25 jier Letter hearden we it
wiere ferhaal. Se binne nar hûs, zifan hûs west.
wat skieppefleis nei hûs bringe. It slachte bistke
op e slide. Dwergoer, der lei wat snie, en de gletten
wiene sterk.

16 april 1945.

De moarns betiid ride de Canadeeske befryers
troch Berigert.

De knokploech wie al yn Boalgert en Semiddeis
giene Tjitte en Piet nei hús op 'e fyts.
Ysbrechtum en Grootegast.

In nije takomst tamjitte

De maaitiid wie betiid en 't wark stie foar de
doar. Omke Jehannes soe syn mannen misse.

Der soe in soad feroarje, allinich 't tinke oan
dy tiid bleau tsjeldde.

We nimme se eltse dei, fieder mei.

Warkem nov 92.

A.T.E. v.d. WERF.